

Impactul majorării salariului minim și facilităților fiscale acordate angajaților, asupra activității din construcții

Prin OUG nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene s-a stabilit un salariu minim brut de 3000 lei începând cu 1 ianuarie 2019, pentru activitățile de construcții și producerea materialelor de construcții/tamplarie și vitraje izolante și pereți cortina. Acesta este neschimbat și a fost însoțit de facilități fiscale, respectiv:

- contribuția la asigurări sociale este de 21,25% în loc de 25%;
- plata contribuției la asigurări sociale de sănătate este exceptată (10% la ceilalți angajați);
- exceptare de la plata impozitului pentru venit.

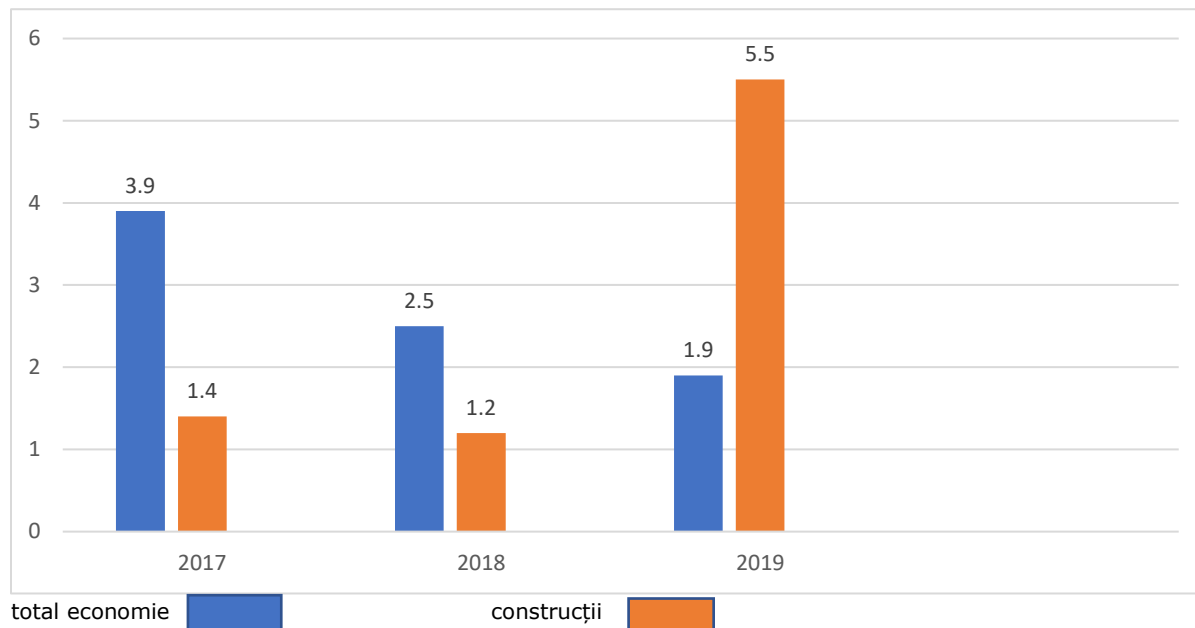
La momentul inițierii măsurilor stimulative pentru sectorul de construcții (anul 2018), performanțele din acest sector nu erau la nivelul potențialului. Între evoluția construcțiilor și cea din economie există un decalaj pronunțat, explicat prin capacitatea redusă a întreprinderilor românești de a angaja lucrări (lipsă de forță de muncă și de lichidități financiare) și, implicit, de a participa la punerea în operă a investițiilor publice și private.

În acest sens evoluția multianuală a produsului intern brut și a numărului de salariați este sugestivă. În perioada 2017-2018 dinamica anuală a numărului mediu de salariați din construcții a fost la mai puțin de jumătate din creșterea anuală înregistrată pe ansamblul economiei.

În acest sens evoluția multianuală a produsului intern brut și a numărului de salariați este sugestivă. În perioada 2017-2018 dinamica anuală a numărului mediu de salariați din construcții a fost la mai puțin de jumătate din creșterea anuală înregistrată pe ansamblul economiei. Aceasta în condițiile unui record de creștere economică (7,0% în anul 2017 și 4,5% în anul 2018) în România.

Grafic nr.1

Creșterea anuală a numărului mediu de salariați



În cazul PIB, decalajul este chiar mai pronunțat, dacă se ia în considerare că în anul 2018, în condițiile unei creșteri economice totale de 4,5%, produsul intern brut din construcții s-a redus cu 10,6%.

Tabel nr.1

Evoluția unor indicatori economici

| | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 |
|--|------|------|-------|------|------|
| 1. Creșterea reală a PIB -%- | | | | | |
| ▪ Total economie | 4,8 | 7,0 | 4,5 | 4,2 | -3,7 |
| ▪ Construcții | 4,1 | 6,5 | -10,6 | 6,3 | 9,3 |
| 2. Câștigul salarial mediu brut-lei/lună/pers. | | | | | |
| ▪ Total economie | 2809 | 3223 | 4357 | 4853 | 5213 |

| | | | | | |
|--|------|------|------|------|------|
| ▪ Construcții | 2095 | 2336 | 3178 | 3837 | 4094 |
| 3. Creșterea relativă a câștigului salarial mediu brut -%- | | | | | |
| ▪ Total economie | - | 14,7 | 37,1 | 11,4 | 7,4 |
| ▪ Construcții | - | 11,5 | 36,0 | 20,7 | 6,7 |

Sursa:INS

Măsurile în favoarea ocupării în construcții au avut multiple efecte pozitive atât asupra producției cât și a locurilor de muncă, caz în care impactul a fost atât asupra economiei nefiscalizate cât și asupra creării de noi locuri de muncă.

În acest context este de evidențiat că efecte pozitive asupra producției, cifrei de afaceri și ocupării, cu impact asupra veniturilor bugetare s-au înregistrat și în activitățile conexe construcțiilor, de fabricare a materialelor de construcții (CAEN-urile precizate în OUG nr. 114/2018).

De altfel, într-o anchetă realizată în noiembrie 2021 de Federația Patronatelor Societăților din Construcții, toate întreprinderile care au beneficiat de prevederile OUG 114/2018 au subliniat avantajele facilităților fiscale și ale salariului minim majorat.

Din 293 de repondenți (managerii firmelor de construcții și producătoare de materiale de construcții/tamplarie și vitraje izolante și pereți cortina), 55% au declarat că principalul efect pozitiv a fost creșterea numărului de angajați (fără a fi afectată competitivitatea), 56% au precizat că principalul efect a fost creșterea cifrei de afaceri. Totuși, cel mai important efect a fost „stabilizarea” forței de muncă existente și implicit reducerea numărului de plecări în străinătate. În acest sens au răspuns 77% din cei intervievați. Mai mult, 37% din cei intervievați au răspuns că au angajat forță de muncă întoarsă din străinătate. 67.8% dintre respondenți au precizat că eliminarea facilităților ar avea ca efect asupra companiei - dificultăți în continuarea contractelor, 58.3% - reducerea activității și 75.3% - reducerea numărului de angajați.

1. Impactul asupra volumului și structurii construcțiilor

Majorarea salariului minim și facilitățile fiscale au îmbunătățit competitivitatea firmelor de construcții, care au putut să-și amplifice activitatea.

Ca urmare, **producția dar și valoarea adăugată brută creată în construcții s-a majorat în ritmuri superioare mediei naționale**, ceea ce a condus la majorarea contribuției acestei ramuri la creșterea economică.

În anul 2019, producția de construcții - în termeni reali - s-a majorat cu 12,9%, în timp ce producția de bunuri și servicii din economia națională s-a majorat cu 5%. În același an, valoarea adăugată brută creată în sector a fost cu 6,3% peste cea din 2018 (în termenii reali), în condițiile unui ritm de 4% pe ansamblul economiei. Ca urmare, construcțiile au ajuns să reprezinte 5,9% din PIB față de 5,5% în anul 2018.

Dacă ne referim **la piața construcțiilor, evaluată prin valoarea producției totale în prețuri curente**, se poate aprecia că **impactul măsurilor luate la sfârșitul anului 2018 a fost deosebit de ridicat**. Producția totală din construcții a crescut cu 23%, de la 144,5 miliarde lei în anul 2018 la 177,8 miliarde lei în anul 2019.

Deși datele monetare nu sunt încă disponibile pentru anul 2020, impactul pozitiv asupra producției s-a menținut, cu toate restricțiile impuse de pandemie.

În pandemie, construcțiile, prin creșterea valorii adăugate brute cu 9,3% au devenit motorul economiei românești. În anul 2020, doar activitatea de IT a mai înregistrat un plus de valoare adăugată brută. Practic, cele 2 ramuri, care beneficiază de un regim fiscal favorabil, au fost singurele care au îmbunătățit performanțele economice în anul 2020.

În doi ani (2019 și 2020) valoarea adăugată brută din construcții (în prețuri curente) s-a majorat cu o treime (32,4%). Ca urmare, ponderea ramurii în PIB a ajuns la 6,5% în anul 2020.

Dacă ne referim doar la activitatea societăților comerciale din construcții (valoarea adăugată brută include și rezultatul activității în regie proprie și pe acela din gospodăriile populației), impactul facilităților fiscale este și mai accentuat. De la o scădere a volumului de lucrări de construcții cu 4,1% în anul 2018 s-a ajuns la creșteri de 27,6% în anul 2019 și de 15,9% în anul 2020.

2. Impactul asupra ocupării

După anul 2019, construcțiile au reprezentat una din puținele activități unde numărul mediu de salariați (locurile de muncă fiscalizate) s-a majorat an de an, chiar și în perioada de pandemie. În anul 2018, numărul mediu de salariați din construcții a fost de 375 mii persoane, reprezentând 7,4% din totalul din economie. În anul 2019, numărul mediu de salariați s-a majorat cu 5,5%, iar în anul 2020 cu 2,9%. Ca urmare, ponderea în numărul mediu al salariaților din economie a ajuns la 8,1%.

Pentru comparație, numărul mediu de salariați din economie s-a majorat în anul 2019 cu 1,9% și s-a redus în anul 2020 (fașă de anul precedent) cu 2,6%.

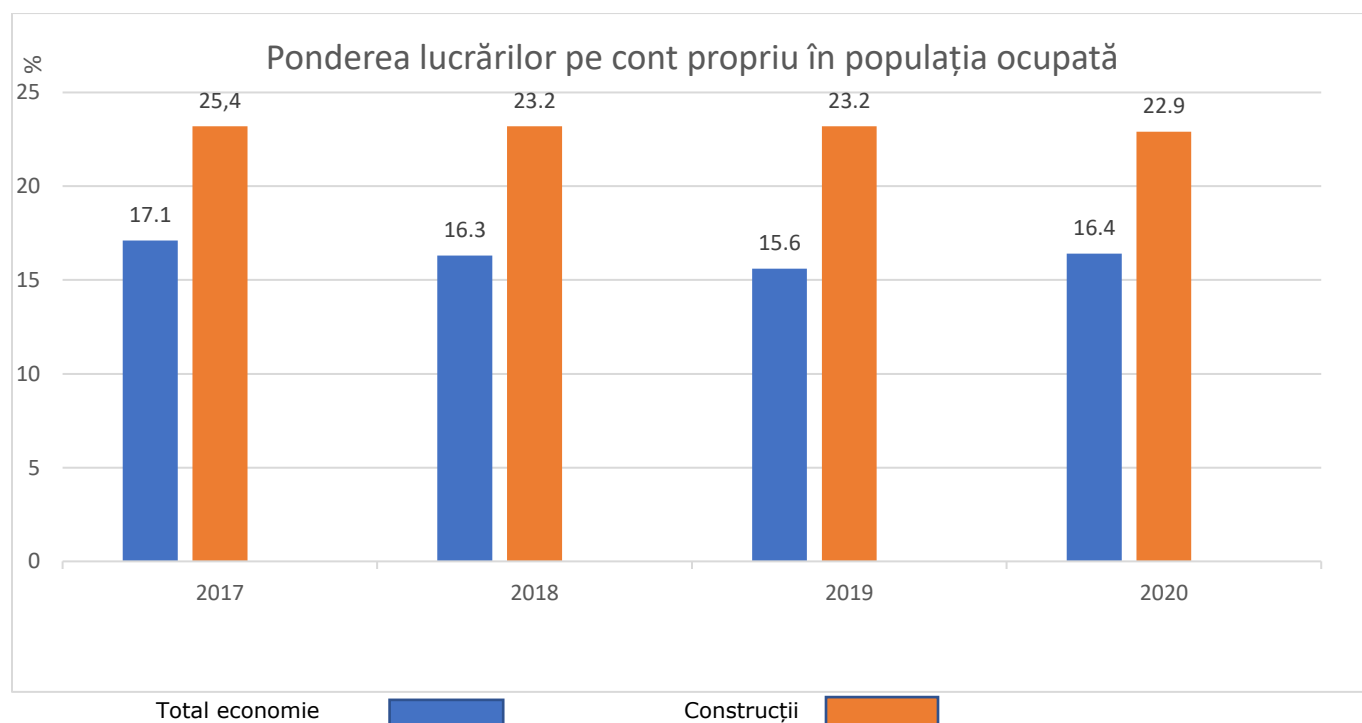
În concluzie, **în timp ce pe economie numărul mediu de salariați a fost în 2020 mai mic cu 36 mii persoane decât în anul 2018, în construcții acesta a fost, în anul 2020, cu 32,2 mii persoane mai ridicat.**

Impactul pozitiv s-a resimțit și în cazul **lucrătorilor pe cont propriu**, chiar dacă nu la nivelul ocupării salariale.

Construcțiile reprezintă o activitate cu o pondere mare a muncii nesalariale. Spre exemplu în anul 2020, ponderea lucrătorilor pe cont propriu din construcții în total populație ocupată în acest domeniu era de 22,9% față de 16,4% pe ansamblul economiei.

Atracția facilităților fiscale acordate a făcut ca evoluția după 2018 din construcții să fie contrară evoluției din economie. Astfel în timp ce ponderea lucrătorilor pe cont propriu în total populație ocupată a crescut ușor în economie, de la 16,3% în 2018 la 16,4% în 2020, **în construcții această pondere s-a redus de la 23,2% în anul 2018 la 22,9% în anul 2020.**

Grafic nr. 2



3. Câștigul salarial și contribuția fiscală

Majorarea salariului minim și facilitățile fiscale oferite angajaților din construcții au permis **majorarea substanțială a câștigului salarial mediu**

brut, fără ca aportul sectorului la veniturile bugetare din muncă să se reducă foarte mult.

Ipoteticele **reduceri de obligații fiscale au fost compensate de creșterea ocupării și a câștigurilor salariale.** Cu alte cuvinte, masa salarială din construcții după aplicarea măsurii a fost mult peste cea de dinaintea OUG 114/2018, astfel încât încasările la buget din munca depusă în construcții au continuat să fie ridicate.

În primul an de aplicare, respectiv anul 2019, numărul mediu de salariați s-a majorat cu 5,5%, respectiv cu aproape 20 mii salariați. **În același an, câștigul salarial mediu brut s-a majorat cu 20,7%,** de la 3178 lei/lună/salariat la 3837 lei/lună/salariat.

Ca urmare, **masa salarială impozabilă** din construcții a crescut de la 14,3 mld. lei în anul 2018 la 18,2 mld. lei în anul 2019.

Tabel nr. 2

Câștigul salarial și contribuția fiscală din construcții

| | 2018 (lei) | 2019 | | 2020 | |
|--|---------------|------|-------|------|-----|
| | | lei | % | lei | % |
| 1. Câștigul salarial mediu brut lunar | | | | | |
| ▪ Total economie | 4357 | 4853 | 11,4 | 5213 | 7,4 |
| ▪ Construcții | 3178 | 3837 | 20,7 | 4094 | 6,7 |
| 2. Câștigul salarial mediu net lunar | | | | | |
| ▪ Total economie | 2642 | 2986 | 13,0 | 3217 | 7,7 |
| ▪ Construcții | 1924 | 2807 | 45,9 | 3065 | 9,2 |
| Contribuția fiscală lunară pe un angajat | | | | | |
| ▪ Total economie | 1715 | 1867 | 8,9 | 1996 | 6,9 |
| ▪ Construcții | 1254 | 1030 | -17,9 | 1030 | - |

Sursa: INS

Pe ansamblul construcțiilor, contribuția fiscală pe angajat datorată s-a redus cu 18%. În valori absolute, având în vedere ocuparea suplimentară, contribuția fiscală datorată s-a redus doar cu 600 mil. lei pe întregul an 2019, de la circa 5,6 mld.lei la 5 mld. lei.

Această reducere a fost compensată de creșterea contribuției fiscale pe capital, ca urmare a creșterii cifrei de afaceri și a îmbunătățirii profitabilității.

4. Cifra de afaceri și performanțele întreprinderilor active din construcții

Impactul pozitiv al majorării salariului minim s-a regăsit și în performanțele întreprinderilor din construcții, performanțe care au condus la o contribuție fiscală suplimentară la buget atât din impozitul pe profit (sau pe cifra de afaceri) cât și din TVA.

În primul rând este de remarcat îmbunătățirea viabilității multor firme, regăsită în **creșterea semnificativă a întreprinderilor active**. În anul 2020 își desfășurau activitatea în acest sector 66,2 mii întreprinderi active, cu 10 mii mai multe decât în anul 2018. Creșterea relativă a fost de **18,2% comparativ cu doar 8,8% pe ansamblul economiei naționale**.

Ca urmare, întreprinderile active din construcții au ajuns să reprezinte circa 11,1% din totalul întreprinderilor active din economie.

În al doilea rând este de subliniat că **cifra de afaceri din construcții s-a majorat cu 27,5% în anul 2019 și 14,6% în anul 2020**, fiind, după doi ani de aplicare a facilităților fiscale, cu 46% peste nivelul de dinainte de OUG 114/2018.

Tabel nr. 3

Cifra de afaceri din construcții

| | 2018 mld.lei | 2019 | | 2020 | |
|---|-----------------|----------|-------|----------|------|
| | | mld. lei | % | mld. lei | % |
| 1.Cifra de afaceri din construcții din care în: | | | | | |
| 88,3 | 112,6 | 27,5 | 129,0 | 14,6 | |
| ▪ construcții clădiri | 48,2 | 62,0 | 28,6 | 70,6 | 13,9 |
| ▪ lucrări de geniu civile | 17,6 | 23,4 | 33,0 | 28,1 | 20,1 |

| | | | | | |
|-----------------------------------|------|------|------|------|------|
| ▪ lucrări speciale de construcții | 23,1 | 27,3 | 18,2 | 30,3 | 11,0 |
| 2. Din total în: | | | | | |
| ▪ Intreprinderi cu: | | | | | |
| ▪ 0-49 salariați | 55,1 | 66,8 | 21,2 | 75,7 | 13,3 |
| ▪ 50-99 salariați | 11,7 | 14,1 | 23,1 | 14,3 | - |
| ▪ Restul societăților | 21,5 | 31,4 | 46,0 | 39,0 | 24,2 |

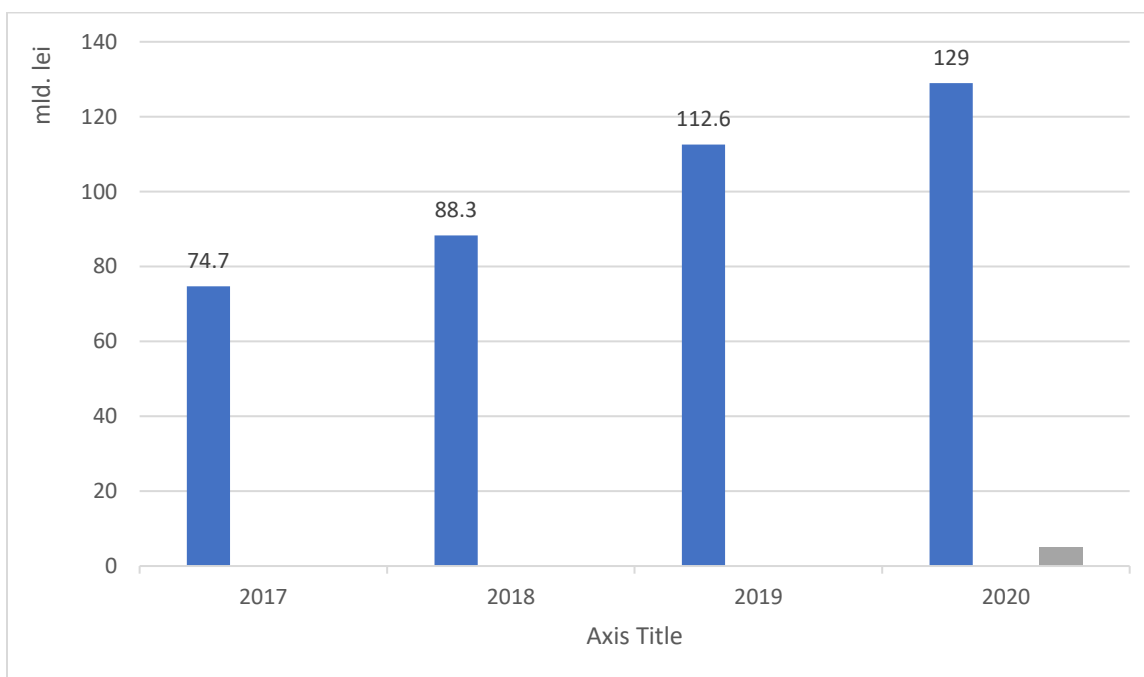
Sursa: INS

Mărirea cifrei de afaceri, cu 24,3 mld. lei în anul 2019 și cu încă 16,4 mld. lei în 2020, a însemnat creșterea contribuției fiscale la buget pe de o parte din impozitul pe cifra de afaceri (pentru întreprinderile mici) iar pe de altă parte din impozitul pe profit.

Aceasta în condițiile în care în anul 2018 se înregistrase o creștere a cifrei de afaceri cu 18,2%.

Grafic nr. 3

Evoluția cifrei de afaceri din construcții



Având în vedere că aproape 60% din cifra de afaceri provine de la societățile mici (microintreprinderi), cu până la 49 salariați se poate aprecia că cea mai mare contribuție la buget provine din impozitul pe cifra de afaceri. Se estimează că în anul 2019 **din această sursă s-au prelevat la buget cu circa 2,5 miliarde lei în plus, ceea ce înseamnă un plus net de aproape 2 mld. lei față de pierderea de venituri bugetare provenită din fiscalitatea pe muncă.**

Măsurile luate prin OUG 114/2018 au **îmbunătățit semnificativ competitivitatea firmelor românești de construcții**, ilustrată de creșterea profitabilității și a productivității muncii.

Productivitatea orară a muncii s-a majorat în anul 2019 cu 12,8%, în condițiile celui mai mare spor de locuri de muncă din ultimii ani (plus 20 mii salariați), ritm superior mediei naționale, care a fost de 10,2%.

Tabel nr. 4

Performanțele întreprinderilor din construcții

| | 2018 | 2019 | % |
|--|-------|-------|------|
| 1.Productivitatea orară a muncii lei/ora | | | |
| ▪ Total economie | 55,7 | 61,4 | 10,2 |
| ▪ Construcții | 39,9 | 45,0 | 12,8 |
| 2.Excedentul brut de exploatare (mld. lei) | | | |
| ▪ Total economie | 498,3 | 547,6 | 9,9 |
| ▪ Construcții | 33,8 | 38,5 | 13,9 |

Sursa: INS

Aceeași dinamică, superioară mediei naționale, s-a înregistrat și în cazul **excedentului brut de exploatare** (profitul brut), respectiv 13,9% față de 9,9%. În anul 2019 s-a înregistrat în construcții un plus de 5 mld. lei profit

brut, ceea ce înseamnă că impozitul datorat (fără compensare cu pierdere sau alte deduceri) a fost de circa 800 mil. lei.

Este de menționat că o parte din această sarcină a fost compensată de opțiunea unor societăți de a plăti impozitul pe microintreprinderi.

În această ipoteză, estimarea anterioară de 2,5 mld. lei ca impozit pe cifra de afaceri pare a fi suficientă pentru bilanțul final al contribuției la buget a întreprinderilor din construcții.

Conform datelor INS (stabilite în colaborare cu M. Finanțelor în cadrul procedurii europene de determinare a deficitului bugetar ESA) din conturile naționale, **TVA datorat de sectorul de construcții în anul 2019** a fost de 15,4 mld. lei față de 14,1 mld. lei, ceea ce înseamnă un plus de 1,3 mld. lei.

În concluzie, majorarea salariului minim și facilitățile fiscale din construcții au contribuit pe ansamblul sectorului la un plus de venituri bugetar de minim 3 mld. lei în anul 2019.

*

* *

Revenind la Ancheta realizată de Federația Patronatelor din Construcții în anul 2021, este de relevat că, pe lângă pierderi de venituri bugetare precizate în analiza de mai sus, vor fi multiple efecte negative la nivelul societăților din construcții care vor amplifica pierderile din economie. Astfel, **64% dintre cei intervievați au afirmat că nu vor putea susține salariile nete actuale ale angajaților** în cazul anulării facilităților fiscale, iar **20% au precizat că vor menține salariile dar vor reduce numărul de personal**. În sinteză, 84% din societățile din construcții ai căror manageri au fost intervievați vor reduce cheltuielile de personal, ceea ce ar **însemna efectiv o reducere a salariilor cu 20-25%**.

Implicit, eliminarea facilităților fiscale nu va aduce niciun plus de venituri bugetare, va afecta forta de munca romaneasca ce va fi reorientata spre pietele de constructii din strainatate unde vor contribui la cresterea PIB – urilor si realizarea PNRR-urilor si a investitiilor - in general - din acele tari, va stimula tendinta de practica a muncii nefiscalizata.

FEDERATIA PATRONATELOR SOCIETATILOR DIN CONSTRUCTII

Bucuresti, 30.06.2022